

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Державний вищий навчальний заклад
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

Фінанси, облік і аудит

*Збірник наукових
праць*
Спецвипуск

Заснований 2003 р.

Виходить двічі на рік

КНЕУ

КИЇВ 2013

УДК 336.1:368.1:657.1

Фінанси, облік і аудит: зб. наук. праць. – Спец. вип. – Саки: ПП
«Підприємство Фенікс», 2013. – 682, [2] с.
ISBN 978-617-671-013-8

Засновник та видавець:

Державний вищий навчальний заклад

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Зареєстровано в Державному комітеті інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №7219 від 17.04.2003 р.

Адреса редакційної колегії: 03680, м. Київ, проспект Перемоги 54/1, Державний вищий навчальний заклад Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, тел (044)-456-98-15

Збірник внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватись результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з економіки (постанова президії ВАК України від 10 лютого 2010 р №1-05/1)

Редакційна колегія: А. М. Мороз, д-р екон. наук (відп. ред.), Л. М. Кіндрацька, д-р екон. наук (заст. відп. ред.), А. В. Нікітін, канд. екон. наук (відп. секр.), М. Д. Алексеєнко, д-р екон. наук, М. Д. Білик, д-р екон. наук, М. І. Діба, д-р екон. наук, В. М. Добровський, канд. екон. наук, В. І. Єфіменко, канд. екон. наук, О. В. Небильцова, канд. екон. наук, В. М. Опарін, д-р екон. наук, С. С. Осадець, д-р екон. наук, О. А. Петрик, д-р екон. наук, А. М. Поплюйко, канд. екон. наук, А. М. Поддєрьогін, канд. екон. наук, Л. О. Примостка, д-р екон. наук, М. І. Савлук, д-р екон. наук, В. Я. Савченко, канд. екон. наук, В. М. Федосов, д-р екон. наук, В. К. Хлівний, канд. екон. наук.

*Рекомендовано до друку Вченою радою КНЕУ.
Протокол № 5 від 29 листопада 2012 р.*

Художник обкладинки *Т. Зябліцева*
Коректор *О. Щербак*
Верстка *Н. Чуприна*

Підп. до друку 02.10.12. Формат 60×90/16. Папір офсет. № 1.
Гарнітура Тип Таймс. Друк офсетний. Ум.-друк. арк. 42,75
Наклад 100 пр. Зам. 1314

Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1

Тел./факс: (044) 537-61-41; тел.: (044) 537-61-44
E-mail: publish@kneu.kiev.ua

ISBN 978-617-671-013-8

© КНЕУ, 2013

Анотація до спецвипуску збірника наукових праць «Фінанси, облік і аудит»

Спецвипуск збірника наукових праць присвячено публікації наукових статей вітчизняних та зарубіжних авторів з проблем бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту. Загалом їх зміст стосується наявних інформаційних проблем у сфері управління господарюючими суб'єктами, розв'язання яких можливе шляхом формування відповідного обліково-аналітичного забезпечення, підкріпленого дієвими аудиторськими процедурами.

ЗМІСТ

<i>Jaen Alver</i> WORKING CAPITAL: SUGGESTION OF AN APPROPRIATE MODEL	11
<i>Domenico Consoli</i> A NEW CONCEPTUAL MODEL OF ENTERPRISE 2.0.....	17
<i>Д.Н. Алейников</i> ЧТО ДАЛ ПЕРЕХОД НА СИНТЕТИЧЕСКИЕ БАЛАНСЫ	23
<i>С. В. Андрос, О. М. Долінська</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ДОКУМЕНТООБИГУ ВЕКСЕЛЬНОЇ ФОРМИ РОЗРАХУНКУ	33
<i>Д.Г. Бадмаева</i> МЕТОДЫ АНАЛИЗА ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ КОММЕРЧЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ.....	37
<i>Н. І. Беренд, В.А. Устимчук</i> «ЕКСПРЕС-АУДИТ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ»	43
<i>Л.В. Білозор</i> СКЛАДОВІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ	48
<i>М.І. Бондар</i> УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ОСНОВІ КОНЦЕПЦІЇ КРУГООБОРОТУ КАПІТАЛУ	54
<i>Н.М.Вагабзаде</i> УПРАВЛЕНИЕ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ	58
<i>Г. В. Веріга</i> НЕЗАЛЕЖНИЙ АУДИТ В СИСТЕМІ ВАЛЮТНОГО КОНТРОЛЮ УКРАЇНИ	65
<i>Н.Г. Виговська, О.Л. Стеблянко</i> ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	71
<i>М.О. Вовк</i> ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МСФЗ 8 «ОПЕРАЦІЙНІ СЕГМЕНТИ» У ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ ТА ПОДАННЯ ЗВІТНОСТІ ЗА СЕГМЕНТАМИ	76
<i>Л.Р. Воляк</i> ДО ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ТА ОЦІНКИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ.....	80
<i>О. В. Вороновська</i> БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК БІОЕНЕРГЕТИЧНИХ АКТИВІВ.....	86
<i>О. Гамкало</i> АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОТЕЧНИХ ОПЕРАЦІЙ.....	91
<i>Н. М. Головай, Н. В. Гордополова, В.Ю. Гордополов</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	97
<i>І.Л. Гришко, О.І. Амоша</i> ВПЛИВ ПРАВОВИХ ФАКТОРІВ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ ВУГЛЕДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	101
<i>Н. В. Гришко, О.Е. Лубенченко, Ю. А. Скубак</i> ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА БАГАТОПЕРЕДІЛЬНИХ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	107

<i>Я.В. Олійник</i> ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ОСНОВ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ СТОСОВНО БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	406
<i>В.О. Осмятченко</i> ПАРАДИГМАЛЬНІ ВПЛИВИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	412
<i>Ю.П. Остапенко</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В СУДНОПЛАВНИХ КОМПАНІЯХ.....	418
<i>О.О. Паславська</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ СОБІВАРТОСТІ ПОСЛУГ З АВТОПЕРЕВЕЗЕННЯ	424
<i>А.Л. Пастернак</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В КРЕДИТНИХ УСТАНОВАХ	429
<i>О.А. Петрик</i> ІНСТИТУТ СУЧАСНОГО АУДИТУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	433
<i>Н. І. Пилипів, М. О. Іванишин</i> ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ БЮДЖЕТУВАННЯ ВИТРАТ НА ГАЗОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	442
<i>В. А. Пігош</i> АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА БАЗІ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ	448
<i>И.М. Пожарицкая</i> МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ УЧЕТА И УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ ТУРИСТСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ	455
<i>А. М. Поплюйко, Р. М. Фазліахмедова</i> МЕТОД КАЛЬКУЛЮВАННЯ ЗА СТАДІЯМИ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	461
<i>О.Л. Примаченко</i> РЕМОНТ ТА ПОЛІПШЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В ОБЛІКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ПІДПРИЄМСТВА	466
<i>Н. П. Резнік</i> ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ТА ФОРМАТ МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ	472
<i>М. В. Реслер</i> МОДЕЛЮВАННЯ, ЯК ОСНОВА - ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ТА МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ	478
<i>В. В. Рядська</i> КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ	484
<i>Л. І. Савчук</i> ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛІЗОВАНІЙ ЕКОНОМІЦІ	489

8. Череп О. Г. Роль бюджету та процесу бюджетування в управлінні підприємством / О. Г. Череп, О. Ю. Стремидло // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2011. – № 1 (4). – С. 445-451.

9. Шумило Ю. О. Бюджетування як важливий елемент операційного планування / Ю. О. Шумило // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 7 (73). – С. 1

УДК 657.1 : 378.1

В. А. Пігош,
старший викладач кафедри обліку і контролю
сфери послуг та соціальної структури
Мукачівський державний університет

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА БАЗІ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ

АНОТАЦІЯ. В статті розроблено алгоритм статистичної оцінки діяльності вищих навчальних закладів, запропоновані моделі і формули рівнянь, що їх описують. Використання запропонованих формул дозволяє спрогнозувати розмір майбутнього набору студентів, виходячи із закладених до бюджету видатків на ВНЗ, а також розробити систему заходів, спрямованих на забезпечення можливостей поліпшення фінансового становища державного вищого навчального закладу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: дисперсійний аналіз, кореляційний аналіз, вищі навчальні заклади.

ABSTRACT. The algorithm of statistical evaluation of higher educational institutions has been designed, the model and formula equation that describe them has been proposed. The application of the proposed formulas makes it possible to predict future student recruitment, based on the inherent budget allocations for universities and allows to develop a system of measures aimed at providing opportunities to the financial situation of state university.

KEY WORDS: analysis of variance, regression analysis, higher educational institutions.

Сучасна специфіка діяльності державних вищих навчальних закладів, як і зміна вектору управління у бік ефективного використання коштів їх фінансового забезпечення, ставить нові завдання перед системою обліку та аналізу. Зокрема актуалізується потреба в наявності способів та методів виявлення чинників впливу на рівень фінансування та обчислення параметрів оптимізації, спрямованих на досягнення більш збалансованого розвитку діяльності державних вищих навчальних закладів.

Одним із варіантів вирішення окреслених вище завдань є використання дисперсійного методу. У сфері економічних досліджень цей ефективний статистико-математичний засіб повинен зайняти одне з провідних місць насамперед

тому, що використання дисперсійного методу може мати самостійне значення. Він дає змогу розв'язувати досить важливі економічні проблеми та реалізувати наступні завдання: 1) кількісне вимірювання сили впливу факторних ознак та їх сполучень на результативний показник (стосовно державних вищих навчальних закладів таким показником є обсяг фінансового забезпечення); 2) визначення вірогідності впливу та його довірчих меж; 3) аналіз окремих середніх та статистична оцінка їх різниці.

Належне розмежування та врахування чинників впливу на той чи інший економічний показник завдяки здійсненню їх системної оцінки з допомогою економіко-математичних методів, особливо методу дисперсії, дозволить побудувати ефективну модель діяльності суб'єкта в галузі вищої освіти.

Огляд публікацій з проблем фінансування вищої освіти свідчить, що вчені все більше приділяють уваги дослідженню даної проблематики. Питаннями фінансування та розвитку управління фінансовими ресурсами вищої освіти займаються наукові установи Національної академії наук України, Академії педагогічних наук, галузеві науково-дослідні інститути і вищі навчальні заклади в особах В. Андрущенко, Й. Бескида, В. Боброва, Є. Бойко, Т. Боголіб, О. Василика, Д. Грішньої, Б. Данилишина, В. Кременя, В. Куценко, В. Лугового, О. Навроцького, Ю. Ніколенка, С. Ніколаєнка, К. Павлюк, О. Падалка, О. Сидоренка, А. Чухно, Г. Штейна, В. Юхименка, В. Яблонського. Незважаючи на те, що методика дисперсійного аналізу достатньо широко описана в літературних джерелах, його показники та чинники вимагають більш ґрунтовного наукового обґрунтування та дослідження.

Метою статті є досягнення формування найбільш оптимальної моделі управління фінансами й ресурсами вищих навчальних закладів. У цьому контексті доцільним буде вироблення взаємозалежного механізму взаємодії системи обліку, яка б мала у своєму арсеналі економіко-математичний інструментарій та дозволяла здійснювати прогнозування для потреб управління й забезпечення ефективної діяльності. Для цього межі власне самої системи бухгалтерського обліку мають дещо розширитися й включити інші функціональні повноваження.

Завданням виступає необхідність розробки підходу до поетапності розрахунків і їх алгоритму в галузі вищої освіти.

Використовуючи окремі підходи науковців [4], а також власні дослідження сучасного стану обліку та аналізу, пропонується використати системний підхід щодо оцінки ефективності функціонування алгоритмів обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю державних вищих навчальних закладів. Основною задачею у даному випадку є забезпечення ефективності алгоритмів обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю бюджетних установ з врахуванням різних показників.

Метод дисперсії, який в економічній літературі ще називають дисперсійний аналіз використовує властивість суми квадратів центральних відхилень. Суть її полягає в тому, що коли кілька повністю незалежних факторів діють одночасно й зумовлюють загальну змінюваність ознаки, то сума окремих дисперсій, що вимірюють їх вплив, дорівнює загальній дисперсії.

Зважаючи на те, що в основі методу дисперсії лежить використання статистичних даних, облікова інформаційна система має забезпечувати можливість отримання таких даних.

Оскільки найбільш важливим чинником, який забезпечує обсяги та якість діяльності державних вищих навчальних закладів є обсяг їх фінансування, найімовірніше, саме цей показник має бути основним об'єктом дисперсійного аналізу. Відповідно до вказаного висновку, нижче проведено дослідження впливу різних чинників на рівень фінансового забезпечення та обсяги діяльності державних вищих навчальних закладів.

Оскільки основне призначення дисперсійного аналізу – статистично виявити вплив факторів на варіацію досліджуваних ознак, особливий інтерес становить використання цього методу в тих випадках, коли зміна даної ознаки зумовлена одночасно дією факторів, частка впливу яких неоднакова [3].

У даному дослідженні важливо спочатку виявити залежність обсягу фінансування від типу навчального закладу. Для цього слід використати метод кореляційного аналізу.

Кореляційний аналіз є свого роду логічним продовженням (розвитком) методу статистичних групувань, його поглибленням.

Відомо, що існує два типи залежності явищ: функціональний і кореляційний. При функціональному зв'язку зміна однієї ознаки чи показника на певну величину викликає за собою зміни другої ознаки чи показника на чітко визначену величину.

При кореляційній залежності будь-якому значенню однієї змінної величини може відповідати декілька чи навіть безліч різноманітних, тобто варіюючих значень іншої змінної величини.

Між оцінками параметрів економетричної моделі та коефіцієнтом кореляції, що характеризує тісноту зв'язку, існує зв'язок.

Для простої економетричної моделі його можна записати так:

$$\hat{a} = r \frac{\sigma_Y}{\sigma_X}, \quad (1)$$

де r — коефіцієнт парної кореляції;

σ_Y , σ_X — середньоквадратичне відхилення відповідно залежної і незалежної змінної.

Процес продовжується до тих пір, поки всі незалежні змінні поступово будуть включені в модель. Якщо є обмеження, яке вказує на недоцільність розширення економетричної моделі за рахунок змінних, що залишилися, то процес розрахунку закінчується раніше. Таким обмеженням може бути співвідношення між коефіцієнтом кореляції чи детермінації, виправленими й невиправленими на число ступенів свободи.

Система нормальних рівнянь у даному алгоритмі:

$$\begin{cases} r_{YX_1} = \hat{\beta}_1 + \hat{\beta}_2 r_{X_1 X_2} + \hat{\beta}_3 r_{X_1 X_3} + \dots + \hat{\beta}_m r_{X_1 X_m} \\ r_{YX_2} = \hat{\beta}_1 r_{X_1 X_2} + \hat{\beta}_2 + \hat{\beta}_3 r_{X_2 X_3} + \dots + \hat{\beta}_m r_{X_2 X_m} \\ \dots \\ r_{YX_m} = \hat{\beta}_1 r_{X_1 X_m} + \hat{\beta}_2 r_{X_2 X_m} + \hat{\beta}_3 r_{X_3 X_m} + \dots + \hat{\beta}_m \end{cases} \quad (2)$$

Позначимо елементи r_{YXj} через вектор r_{YX} , а інші елементи r_{XkXj} - через матрицю r , тоді система рівнянь у матричному вигляді матиме такий вигляд:

$$r\hat{\beta} = r_{YX}$$

Звідси $\hat{\beta} = r^{-1}r_{YX}$, тобто отримаємо альтернативний оператор оцінювання параметрів моделі за методом МНК.

Для усунення недоліку коваріації був введений лінійний коефіцієнт кореляції (або коефіцієнт кореляції Пірсона), який розробили Карл Пірсон, Френсіс Еджуорт і Рафаель Уелдон [6] в 90-х роках XIX століття. Коефіцієнт кореляції розраховується за формулою [1]:

$$r_{XY} = \frac{cov_{XY}}{\sigma_X \sigma_Y} = \frac{\sum (X - \bar{X})(Y - \bar{Y})}{\sqrt{\sum (X - \bar{X})^2} \sqrt{\sum (Y - \bar{Y})^2}} \quad (3)$$

Коефіцієнт кореляції змінюється в межах від мінус одиниці до плюс одиниці [5].

Головна відмінність кореляційної залежності від функціональної полягає в тому, що функціональний зв'язок має місце в кожному окремому випадку спостереження, а кореляційний - проявляється аналогічно, проте в середньому або в цілому для всієї даної сукупності спостережень і є неточним у відношенні окремих спостережень.

Для графічної презентації кореляційного зв'язку використовуємо діаграму розсіювання. На цій діаграмі усі точки розташовані вздовж деякої уявної лінії, спрямованої зліва вправо, знизу вверху. На осі x діаграми розсіювання розміщують значення факторної ознаки, на осі y - результативної. Називається вона лінією тренду. Саме через таку спрямованість лінії тренду можна говорити про наявність прямого кореляційного зв'язку між ознаками. Коли лінія тренду спрямована вправо вниз, кореляційний зв'язок є оберненим, а якщо дані розсіяні хаотично і напрямком лінії тренду визначити важко, то кореляційний зв'язок взагалі відсутній.

Побудова нашого графіку залежності базується на використанні даних про обсяги фактичного фінансового забезпечення дев'яти державних вищих навчальних закладів за допомогою пакету статистичних програм Statistica v8.0: Придніпровська державна академія будівництва і архітектури (ПДАБА), Український державний хіміко-технологічний університет (УДХТУ), Донецький національний технічний університет (ДНТУ), Ізмаїльський державний гуманітарний університет (ІДГУ), Кам'янець-Подільський національний університет (КПНУ), Уманський державний педагогічний університет (УДПУ), Київський національний торговельно-економічний університет (КНТЕУ), Мукачівський державний університет (МДУ) та Ужгородський національний університет (УНУ).

Для показника вірогідності впливу використовуємо R -рівень - це показник, що знаходиться в оберненій залежності від надійності результату. Вищий r -рівень відповідає нижчому рівневі довіри до знайденої у вибірці залежності між змінними. Саме, r -рівень являє собою імовірність помилки, зв'язаної з поширенням результату, що він спостерігається, на всю популяцію. У багатьох дослідженнях r -рівень 0,05 розглядається як „припустима границя” рівня помилки.

Проведений нами аналіз свідчить, що з-поміж визначуваних факторів розмір ВНЗ є основним предиктором фінансового забезпечення (рис.1).

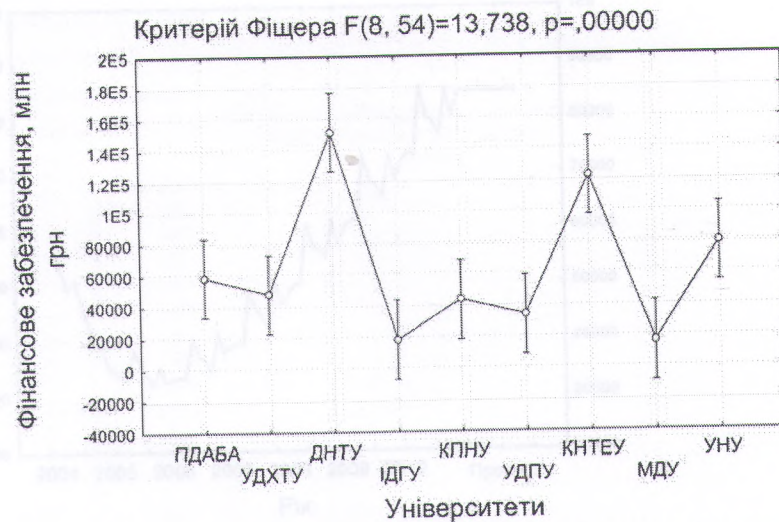

Рис.1. Залежність фінансового забезпечення від типу вищого навчального закладу за результатами дисперсійного аналізу ANOVA, p – показник вірогідності. Найбільш фінансованими є ДНТУ та КНТЕУ, які одночасно є найбільш чисельними щодо студентів та працівників.

Меншою мірою на фінансування впливає часовий фактор (рис.2). Зокрема, з 2004 по 2010 рр. фінансування досліджуваних ВНЗ збільшилося в середньому з 24473,54 млн. грн. до 100913,1 млн. грн. з урахуванням коефіцієнту інфляції. Разом з тим, реальне бюджетне фінансування на вищу освіту і науку не відповідає вимогам і нормам Законів України „Про освіту” та „Про вищу освіту” [2].

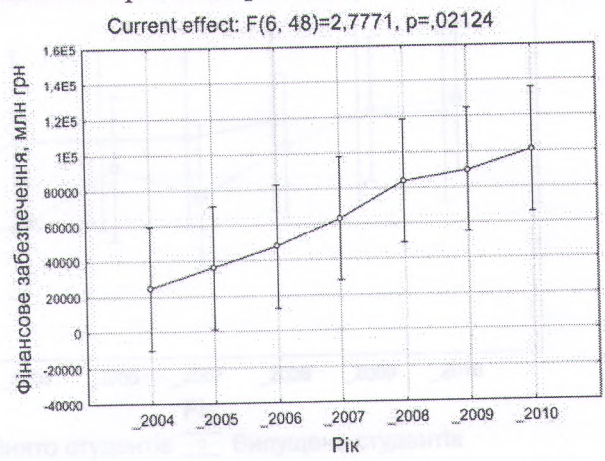

Рис.2. Залежність фінансового забезпечення вищих навчальних закладів від часового фактору за результатами дисперсійного аналізу ANOVA

Відтак, на сучасному етапі ВНЗ України за умов розвитку економіки не отримують належного фінансування, без чого неможливе надання якісних освітніх послуг.

Проведена нами операція щодо прогнозування фінансування ВНЗ демонструє стабілізацію та відсутність збільшення видатків в галузі (рис.3), що в свою чергу буде зумовлювати скорочення набору, позаяк показники знаходяться в тісній кореляційній залежності (рис.4).

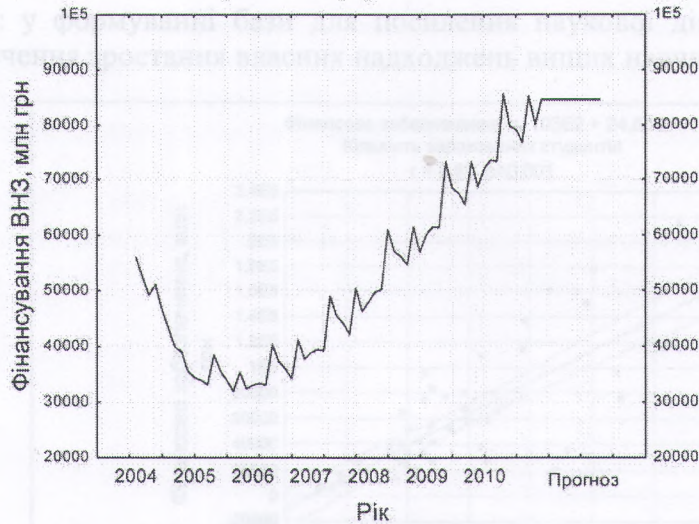

Рис.3. Прогноз тенденції фінансування вищих навчальних закладів

Проаналізувавши вибірку щодо кількості студентів (зарахованих на навчання та випускників) досліджуваних нами вищих навчальних закладів України, можна зробити висновки про те, що за період 2004-2005 рр. кількість студентів III-IV рівня акредитації збільшувалася не значно, а з 2006 показник стабілізувався та помітною є тенденція до скорочення як кількості студентів так і кількості ВНЗ, особливо приватної форми власності.

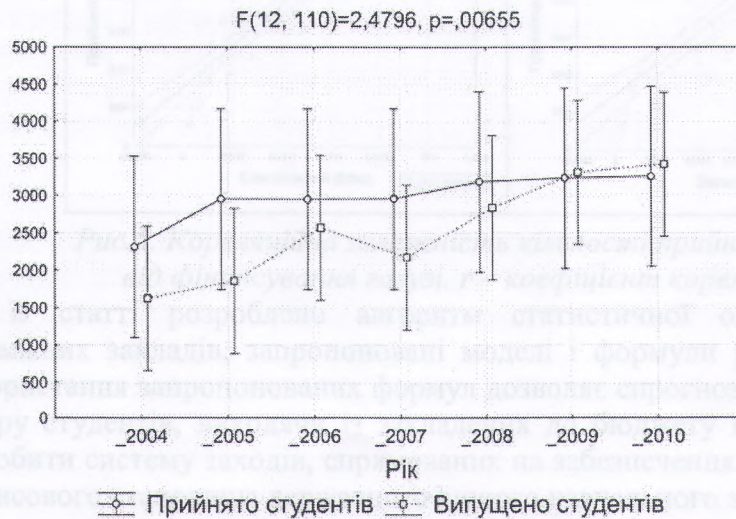

Рис. 4. Залежність кількості набраних та випущених студентів вищих навчальних закладів від часового фактору за результатами дисперсійного аналізу ANOVA

Як ми бачимо кількість зарахованих на перший курс студентів перебуває у простій додатній кореляційній залежності від виділеного фінансування, рівною мірою коштів загального та спеціального фонду держбюджету (рис.5).

Останній в університетах світового рівня, які очолюють рейтинги закладів освіти, формується на основі таких джерел як результати наукової діяльності, гранти тощо. У Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка 70% спеціального фонду сформовано за рахунок платних послуг із підготовки студентів. Висновок, що впливає з цього, наступний: підхід, який існує у вітчизняних державних навчальних закладах – це екстенсивний розвиток. Відповідно, завдання

полягає у формуванні бази для посилення наукової діяльності та на цій основі забезпечення зростання власних надходжень вищих навчальних закладів.

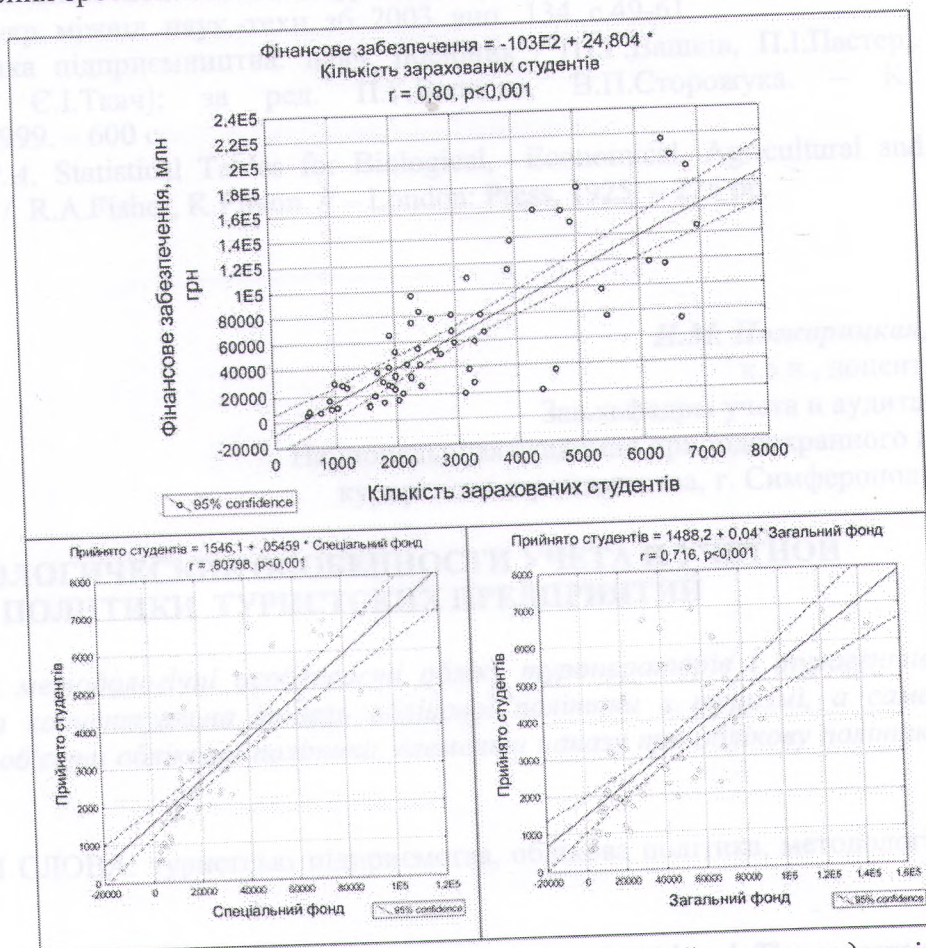

Рис.5. Кореляційна залежність кількості прийнятих студентів від фінансування галузі. r – коефіцієнт кореляції Пірсона

В статті розроблено алгоритм статистичної оцінки діяльності вищих навчальних закладів, запропоновані моделі і формули рівнянь, що їх описують. Використання запропонованих формул дозволяє спрогнозувати розмір майбутнього набору студентів, виходячи із закладених до бюджету видатків на ВНЗ, а також розробити систему заходів, спрямованих на забезпечення можливостей поліпшення фінансового становища державного вищого навчального закладу.

Список використаних джерел

1. Бек В. Л. Теорія статистики : курс лекцій [навч. посібник] / В. Л. Бек. – Київ : ЦУЛ, 2003. – 288 с.
2. Воронова С. Елементи фандрайзингу в діяльності менеджера освіти / С.Воронова // Сучасна школа України. – 2011. – №2(230). – С.34-37.
3. Опря А.Т. Методологічні особливості використання дисперсійного методу в аналізі й дослідженні економічних явищ і процесів: можливості й обмеження / А.Т. Опря // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2010. – № 4. – С.157-162.

4. Потий А.В. Система показателей оценки эффективности функционирования схем поточного шифрования / А.В.Потий, Ю.А.Избенко // Радиотехника: Всеукр. міжвід. наук.-техн. зб. 2003. вип.. 134. с.49-61.
5. Статистика підприємництва: навч. посібник / [П.Г.Вашків, П.І.Пастер, В.П. Сторожук, Є.І.Ткач]; за ред. П.Г.Вашківа, В.П.Сторожука. – К.: Слобожанщина, 1999. – 600 с.
6. Fisher R.A. Statistical Tables for Biological, Economical, Agricultural and Medical Research / R.A.Fisher, K.Pirson // – London: Press, 1925. – 225 pp.

УДК 657.075.8

И.М. Пожарицкая,
к.э.н., доцент,
Зав.кафедры учета и аудита,
Национальная академия природоохранного и
курортного строительства, г. Симферополь

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ УЧЕТА И УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ ТУРИСТСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Розглянуті методологічні особливості обліку туроператорів і турагентів. Розроблена концептуальна модель облікової політики в туризмі, а саме: суб'єкти і об'єкти облікової політики, елементи наказу про облікову політику в туризмі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: туристські підприємства, облікова політика, методологія обліку

The methodological features of account of tourism are considered. The conceptual model of registration policy is developed in tourism, namely: subjects and objects of registration policy, elements of order about a registration policy in tourism.

KEYWORDS: tourist enterprises, registration policy, methodology of account

Сфера услуг, и в частности санаторно-курортная и туристическая деятельности по своей значимости являются неотъемлемым элементом развития хозяйства Украины. Эффективность функционирования этих субъектов зависит от уровня и качества организации учетных процедур, особенно в области формирования учета и анализа затрат на производство, признания доходов, налогообложения деятельности туроператоров и турагентов.

Вопросам организации туристической и гостиничной деятельности посвящены работы Балченко З.А. [1], Пуцентейло П.Р.[10], Писаревского И.Н.[9] и других отечественных ученых. Вопросы учета туристической деятельности в Украине отражаются только в периодической печати перед очередным курортным сезоном (Губіна І.[3], Єгорова І.[4], Коваленко О.[6], Меншиков А.[7]) Однако, аспекты формирования учетной политики туристических предприятий изучены слабо и требуют дополнительного исследования.